

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงโคเนื้อของประเทศไทยรัฐบาลได้มอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ดูแล จึงมีเป้าหมายส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นการปรับปรุงสายพันธุ์โคเนื้อคุณภาพทั่วประเทศ แทนการเร่งการส่งเสริมการเลี้ยงเพียงอย่างเดียว เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและเตรียมความพร้อมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโค โดยเน้น โคที่มีนิ่งของสายพันธุ์ และสามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพอากาศของประเทศไทย อาทิ โคกำแพงแสน โคพันธุ์ตาก โคพจนคำ เพื่อทดแทนการนำเข้าเนื้อโคคุณภาพ

การเลี้ยงโคเนื้อที่จะทำให้ได้ราคาดีลูกโคเป็นผลผลิตหลักของการเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงโคเนื้อจะให้ได้กำไรจะต้องสามารถผลิตลูกโคให้ได้จำนวนมาก เช่น แม่โคควรสามารถให้ลูกได้ปีละตัว เมื่อหย่านมลูกโคมีขนาดใหญ่และมีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาดจึงจะขายได้ราคาดี การที่จะทำกำไรได้ดีดังกล่าวจะต้องเริ่มตั้งแต่เลือกพันธุ์ที่เลี้ยงให้เหมาะสมกับระบบหรือวิธีการจัดการเลี้ยงดู ให้อาหารให้เหมาะสมกับความต้องการของโคระยะต่างๆ และมีการจัดการเลี้ยงดูที่เหมาะสม การเลี้ยงโคเนื้อที่จะให้ผู้เลี้ยงได้กำไรตอบแทนมากจะต้องเริ่มตั้งแต่ การเลือกพันธุ์โคที่จะเลี้ยงให้เหมาะสมกับระบบการเลี้ยงและวัตถุประสงค์ที่จะเลี้ยง เช่น ลูกโคที่ผลิตได้จะสนองความต้องการของตลาดประเภทใด สำหรับผู้ที่เพิ่งจะเริ่มเลี้ยงโคปัญหาสำคัญคือจะเลี้ยงโคพันธุ์อะไร ดังนั้นจะต้องทราบว่าโคพันธุ์ต่างๆที่จะหาได้มีคุณสมบัติอย่างไร เหมาะสมกับวิธีการที่เราจะเลี้ยงหรือไม่ ควรซื้อโคที่มีลักษณะอย่างไรจากข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเกษตรกรในตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนหนึ่งไม่มีพื้นที่ดำเนินการเพาะปลูก หรือมีพื้นที่น้อยจึงหันมาทำอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อกันเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เกิดอาชีพและมีรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัวของตนเอง ซึ่งปัจจุบันมีการผลิตกันมากขึ้นเนื่องจากโคเนื้อ มีราคาสูง และเกษตรกรขายได้ในราคาดี ไม่เสี่ยงกับสภาพแวดล้อมดินฟ้าอากาศมากเหมือนกับการเพาะปลูกพืช การเลี้ยงโคเนื้ออาจยึดเป็นอาชีพหลักได้ หรืออาจเป็นอาชีพรองอาชีพหนึ่ง ที่เกษตรกรควรจะทำควบคู่กันไปกับอาชีพอื่นก็ย่อมได้เพื่อให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่คุณภาพการเลี้ยงโคเนื้อในตำบลสันทรายยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ เนื่องจากเกษตรกรบางรายยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงโคเนื้อที่ถูกต้อง ยังไม่ยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การผสมเทียม การฉีดวัคซีน ป้องกันโรค การให้อาหารเสริมจำพวกแร่ธาตุ เป็นต้น ด้านสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา มี

พื้นที่ปลูกหญ้าให้โคได้ไม่เพียงพอเกษตรกรบ้างรายจึงปล่อยให้โคหากินเองตามธรรมชาติ โดยการให้โคฟอพันธุ์ควบคุมฝูงจึงไม่สามารถควบคุมคุณภาพพันธุ์ได้

เหตุผลที่มีการเจาะจงเลือกพื้นที่ในตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ก็เพราะในเขตพื้นที่อำเภอพร้าว มีผู้นิยมเลี้ยงโคเนื้อกันอย่างแพร่หลายแต่ในตำบลสันทราย เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการขยายจำนวนผู้เลี้ยงโคเนื้อกันอย่างรวดเร็วเนื่องจากเกษตรกรเห็นเพื่อนบ้านเลี้ยงโคเนื้อกันมากจึงได้หันมาเลี้ยงตามกันโดยไม่ได้มีการศึกษาถึงวิธีการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธีและในเรื่องของสายพันธุ์ที่ได้มาตรฐานเพราะในการเลี้ยงโคเนื้อจะต้องมีการศึกษาถึงในด้านการตลาดเป็นสำคัญถ้ามีการนำโคที่ไม่ได้มาตรฐานมาเลี้ยงหรือมีการเลี้ยงที่ไม่ดีก็จะทำให้ได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต้องการศึกษาความรู้และปฏิบัติในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลสันทราย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ๆที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อเข้าไปส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อให้ได้ผลผลิตและเพิ่มคุณภาพตามมาตรฐานของกรมปศุสัตว์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการปฏิบัติการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
2. สามารถนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงงานส่งเสริมเลี้ยงโคเนื้อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
3. เพื่อเป็นประโยชน์ แก่นักวิจัย นักวางแผน ผู้สนใจโดยทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรมีผลต่อการปฏิบัติตามเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเลี้ยงโคเนื้อ ตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตและวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับปฏิบัติตามเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคของเกษตรกรตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variables)

ตัวแปรตาม

(Dependent Variables)

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ตำแหน่งทางสังคม

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

- รายได้ทั้งหมดของครอบครัว
- ขนาดพื้นที่ถือครอง
- แรงงานในครอบครัว
- การได้เงินกู้

ปัจจัยทางสังคม

- การได้รับการฝึกอบรม
- การได้รับข่าวสาร
- การติดต่อและได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่
- ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ

การปฏิบัติของเกษตรกรจากการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์

- ปฏิบัติมาก
- ปฏิบัติปานกลาง
- ปฏิบัติน้อย

นิยามศัพท์

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติเลี้ยงโคเนื้อ หมายถึงปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และสังคม

การปฏิบัติ หมายถึง การที่เกษตรกรยอมรับและทำการเลี้ยงโคเนื้อ

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2550 – 2551 เท่านั้น

รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน หมายถึง รายได้ในฟาร์มและนอกฟาร์มของครอบครัว เกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

ขนาดพื้นที่ถือครอง หมายถึง ขนาดพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร ซึ่งได้แก่ พื้นที่ที่เป็นของตนเองและเช่าของผู้อื่น

แรงงานในครอบครัว หมายถึง จำนวนแรงงานในครอบครัวในการดำเนินการเกษตร

การได้รับการฝึกอบรม หมายถึง เกษตรกรได้ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ จากเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การได้รับข่าวสาร หมายถึง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ทางเกษตร ตลอดจนข่าวสารการนัดหมายเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ จากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสารทางการเกษตร หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน จากเจ้าหน้าที่และเพื่อนบ้าน

การติดต่อและได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ หมายถึง การพบปะพูดคุยในเรื่องที่เกี่ยวกับโคเนื้อระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมทั้งในส่วนของกรมปศุสัตว์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการผลิต การจัดการ อาหาร การเจริญเติบโต และความรู้เกี่ยวกับการตลาด เช่น ต้นทุนและผลตอบแทน สถานที่ทำการซื้อขายโคเนื้อ